

บทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูล ในชั้นเรียน: กรณีศึกษาผ่านการสำรวจการใช้สมาร์ตโฟน ของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์การใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย จุดเด่นและจุดด้อยของวิธีสืบค้นดังกล่าว จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่มีต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน จากการจำลองสถานการณ์ในรูปแบบของกิจกรรมการอ่าน และเก็บข้อมูลจากนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชาวไทยโดยใช้แบบสอบถามพบว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่สืบค้นข้อมูลโดยใช้สมาร์ตโฟนเพื่อเข้าถึงแอปพลิเคชันและเว็บไซต์มากที่สุด (ร้อยละ 79.11) ส่วนหนึ่งระบุถึงจุดเด่นของสมาร์ตโฟนว่าสามารถสืบค้นความหมายคำศัพท์ได้อย่างรวดเร็วและสืบค้นข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก ในขณะเดียวกัน มีการระบุถึงจุดด้อยของวิธีสืบค้นดังกล่าว เช่น ไม่ปรากฏข้อมูลที่ต้องการ มีคำอธิบายข้อมูลไม่ละเอียดเพียงพอ นอกจากนี้ พบว่ามีกลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งที่สืบค้นข้อมูลจากผู้เรียนด้วยกันมากที่สุด (ร้อยละ 17.91) เพื่อซักถามเกี่ยวกับการตีความประโยคซึ่งไม่อาจทำได้ด้วยการใช้สมาร์ตโฟน ผลการวิจัยยังบ่งชี้ว่า ผู้สอนสามารถมีบทบาทสำคัญในการช่วยสนับสนุนผู้เรียนได้ทั้งก่อนและหลังกระบวนการสืบค้นข้อมูล ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างผู้เรียนด้วยกัน

คำ

สำคัญ

บทบาทของผู้สอน, การสืบค้นข้อมูล, ชั้นเรียน, สมาร์ตโฟน, ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย

* งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากภาควิชาภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ปีงบประมาณ 2564 และได้รับหนังสือรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยแบบยกเว้น จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (COE No. COE63/202)

Instructors' Roles in Information Seeking Support in Classrooms: A Case Study through the Survey of Smartphone Usage among Thai Learners of Japanese Language^{**}

Abstract

This research aims to survey and analyze smartphone usage for information seeking in the classroom among Thai learners of Japanese language, focusing on the advantages and disadvantages of using smartphones to seek information. In addition, Thai learners of Japanese language's views on instructors' roles in information seeking support in classrooms will also be analyzed. By simulating reading comprehension task and using questionnaires to collect data from Thai university students majoring in Japanese language, the results showed that most of the target group mostly sought information by using their smartphones to gain access to applications and websites (79.11%). Some advantages mentioned were associated with the smartphone's ability to search promptly for word meanings, and its ability to search an enormous amount of data. On the other hand, there were also some disadvantages mentioned such as the lack of data, or data with insufficient explanations. Moreover, the research found that some of the target group mostly sought information from other learners (17.91%) to inquire about the interpretations of sentences, which could not be achieved by using smartphone. The results indicated that instructors could play an important role not only in providing support for learners both before and after the information seeking process, but also in utilizing the in-class learning environment by promoting knowledge sharing through interactions among learners.

Key words

instructors' roles, information seeking, classrooms, smartphones, Thai learners of Japanese language

^{**} This research was funded by Department of Eastern Languages, Faculty of Humanities, Kasetsart University, in fiscal year 2021, and has been given a Certificate of Exemption from the Kasetsart University Research Ethics Committee (COE No. COE63/202).

1. บทนำ

ประเทศไทยมีแนวโน้มของจำนวนผู้ใช้โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟน³ (ต่อไปจะเรียกว่า สมาร์ทโฟน) ที่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน⁴ พบว่าในปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยมีประชาชนอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้สมาร์ทโฟนอยู่ที่ร้อยละ 72.3 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560) และในปี พ.ศ. 2564 ได้เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 93.4 โดยกลุ่มอายุที่ใช้สมาร์ทโฟนสูงที่สุดคือ กลุ่มอายุ 15-24 ปี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) เนื่องจากสมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์ที่มีความสามารถเทียบเท่ากับคอมพิวเตอร์ และมีข้อได้เปรียบด้านการพกพาสะดวก (Yu, 2012) ความแพร่หลายของสมาร์ทโฟนจึงก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการดำเนินชีวิตด้านต่าง ๆ รวมถึงการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ดังที่ 董 (2013) ได้กล่าวว่า สมาร์ทโฟนสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ภาษาผ่านทางแอปพลิเคชัน เว็บไซต์เผยแพร่คลิปวิดีโอ คอร์สเรียนออนไลน์ เป็นต้น

จากผลการสำรวจการใช้สื่อออนไลน์เรียนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติ พบว่าในระหว่างสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อภาพเคลื่อนไหว สื่อเสียง อินเทอร์เน็ต และตัวบุคคล ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยเลือกใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด อีกทั้งใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยโปรแกรมค้นหา (search engine) มากที่สุด (三國他, 2011) ผลการสำรวจข้างต้นสามารถเชื่อมโยงได้ว่า ความแพร่หลายของสมาร์ทโฟนในประเทศไทยจะทำให้ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึงยิ่งขึ้น ซึ่งไม่เพียงแต่ข้อมูลในอินเทอร์เน็ตเท่านั้น หากยังรวมถึงข้อมูลในแอปพลิเคชันอีกด้วย นอกจากนี้ เนื่องจากสมาร์ทโฟนจัดเป็นอุปกรณ์เคลื่อนที่ (mobile device) การพกพาสมาร์ทโฟนจึงทำให้ผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลได้แทบทุกที่ รวมถึงในชั้นเรียน ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเหล่านี้นำไปสู่การตั้งคำถามที่ว่า หากผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่อยู่ในชั้นเรียนสามารถใช้สมาร์ทโฟนเพื่อเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากได้ด้วยตนเองแล้ว ผู้สอนควรมีบทบาทในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลอย่างไร

ที่ผ่านมา มีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้ทั้งนอกชั้นเรียน (陳他, 2016 ; 林他, 2021) และในชั้นเรียน (ธัญธัช, 2559 ; Sontirak, 2018 ; 岩崎, 2020) แต่งานวิจัยที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยยังมีน้อย นอกจากนี้ ยังไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนจากมุมมองของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย งานวิจัยนี้จึงจำลองสถานการณ์ในรูปแบบของกิจกรรมการอ่านในชั้นเรียนให้เสมือนการเรียนการสอนจริง จากนั้นจึงใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชาวไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์การใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน จุดเด่นและจุดด้อยของวิธีสืบค้นดังกล่าว จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่มีต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน เพื่อเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นต่อไป

³ เปี่ยมศักดิ์และคณะ (2555) ได้ให้คำจำกัดความว่า โทรศัพท์มือถือแบบสมาร์ทโฟนคือ “โทรศัพท์ที่รองรับระบบการปฏิบัติการต่าง ๆ ที่ย่อเอาความสามารถในการรับส่งข้อมูล ดูหนังฟังเพลง การจัดการไฟล์ต่าง ๆ ที่เทียบได้กับคอมพิวเตอร์พื้นฐานย่อม ๆ ตัวหนึ่งมาไว้ในตัว ทำให้โทรศัพท์มือถือเพิ่มความสามารถมากกว่าโทรศัพท์พกและรับสาย” (น. 42)

⁴ การสำรวจใช้วิธีสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุ 6 ปีขึ้นไป

2. ทบทวนวรรณกรรม

2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติของสมาร์ทโฟนในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้

Yu (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการของสมาร์ทโฟนในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้ โดยกล่าวว่าการใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลมีข้อจำกัดอันเนื่องมาจากขนาดและน้ำหนักของตัวเครื่อง ส่งผลให้กระบวนการเรียนรู้ถูกจำกัดสถานที่ แต่การพัฒนาสมาร์ทโฟนได้เข้ามาแก้ไขปัญหานี้ กล่าวคือ นอกจากใช้เป็นโทรศัพท์และอุปกรณ์รับส่งข้อความแล้ว สมาร์ทโฟนยังมีแอปพลิเคชันที่เปรียบได้กับซอฟต์แวร์ของคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้ใช้สามารถเลือกแอปพลิเคชันให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเอง คุณสมบัติเหล่านี้ทำให้สมาร์ทโฟนมีความสามารถเทียบเท่ากับคอมพิวเตอร์ อีกทั้งยังพกพาได้ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ ยังมีการกล่าวหาว่าสมาร์ทโฟนเป็นอุปกรณ์ที่ทั้งผู้สอนและผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ได้ไม่ว่าจะอยู่นอกหรือในชั้นเรียน

萱 (2013) ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิธีประยุกต์ใช้สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต เพื่ออธิบายความเป็นไปได้ในอนาคตของการเรียนรู้ภาษา โดยกล่าวว่าการนำอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่ยังพกพาได้ยากและประมวลผลข้อมูลได้ไม่ทันก แต่เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้ามากขึ้น อุปกรณ์เคลื่อนที่ประเภทต่าง ๆ จึงได้รับการพัฒนาและเป็นที่แพร่หลายมากขึ้นไปด้วย ทั้งนี้ คุณสมบัติพิเศษของอุปกรณ์เคลื่อนที่อย่างสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ได้แก่ การพกพาสะดวก ใช้งานได้หลากหลาย ความคล่องตัวในการใช้งาน และความสามารถในการแบ่งปันข้อมูลร่วมกับผู้อื่น อีกทั้งอุปกรณ์เหล่านี้ยังสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ภาษา โดยใช้เพื่อเข้าถึงแอปพลิเคชัน เว็บไซต์เผยแพร่คลิปวิดีโอ คอร์สเรียนออนไลน์ พอดแคสต์ (podcast) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ สมุดโน้ตอิเล็กทรอนิกส์และการประมวลผลระบบคลาวด์ อย่างไรก็ตาม มีการเสนอแนะว่ายังจำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับวิธีประยุกต์ใช้อุปกรณ์เหล่านี้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ

青木 (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กับผลกระทบต่อการเรียนการสอนภาษา โดยกล่าวหาว่าเมื่อเทคโนโลยีเคลื่อนที่ (mobile technology) เริ่มเป็นที่แพร่หลายในกลุ่มผู้ใช้ทั่วไป การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาร์ทโฟน มีแนวโน้มที่จะมาแทนที่การใช้คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะและคอมพิวเตอร์แล็ปท็อป ทั้งนี้ การเรียนรู้ภาษาด้วยอุปกรณ์เคลื่อนที่ (mobile-assisted language learning หรือ MALL) มีจุดเด่นคือ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ในช่วงเวลาที่ตนเองสะดวกโดยไม่จำกัดสถานที่ อีกทั้งสามารถเรียนรู้ได้จากแอปพลิเคชันที่มีให้เลือกเป็นจำนวนมาก ในขณะที่จุดด้อยคือ ผู้เรียนอาจไม่สามารถใช้บางแอปพลิเคชันได้หากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ไม่มีสัญญาณไวไฟ (Wi-Fi) นอกจากนี้ ยังต้องมีทางเลือกสำหรับการเรียนรู้ด้วยวิธีอื่น ๆ ให้กับผู้เรียนที่ไม่มีสมาร์ทโฟน เป็นต้น

伊藤他 (2016) ได้สำรวจเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่น เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้อินเทอร์เน็ต โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นในต่างประเทศจำนวน 1,053 คน ผลการสำรวจบ่งชี้ว่าในทั้ง 11 พื้นที่ที่มีการสำรวจ อุปกรณ์ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นใช้มากที่สุดคือ คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล รองลงมาคือสมาร์ทโฟน และแท็บเล็ตตามลำดับ อย่างไรก็ตาม พบว่าที่กรุงเทพมหานครมีแนวโน้มของการใช้สมาร์ทโฟนสูงเกือบเทียบเท่าการใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ทั้งนี้ มีการวิเคราะห์ในภาพรวมของทุกพื้นที่ว่า เนื่องจากสมาร์ทโฟนมีคุณสมบัติพิเศษด้านการพกพาสะดวก ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นจึงมีแนวโน้มที่จะใช้สมาร์ทโฟนโดยไม่จำกัดสถานที่ ในขณะเดียวกัน

แม้แท็บเล็ตจะเป็นอุปกรณ์ที่พกพาได้ แต่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นกลับมีแนวโน้มที่จะใช้อุปกรณ์ดังกล่าวแทนคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคล ทำให้ไม่พบความหลากหลายของการใช้แท็บเล็ตตามสถานที่ต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับสมาร์ทโฟน

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้

陳他 (2016) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อุปกรณ์อัจฉริยะของผู้เรียน ซึ่งรวมถึงการใช้สมาร์ทโฟนเพื่ออภิปรายความเป็นไปได้ของการใช้อุปกรณ์เหล่านี้กับการเรียนรู้นอกชั้นเรียน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยในประเทศญี่ปุ่นจำนวน 489 คน พบว่าสถานที่ที่นักศึกษาในกลุ่มนี้ใช้สมาร์ทโฟนเป็นประจำ 3 อันดับแรกคือ ที่อยู่อาศัย ร้อยละ 91.8 รองลงมาคือ ภายในวิทยาเขต ร้อยละ 86.3 และบนรถไฟ/รถประจำทาง ร้อยละ 54.0 ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่านักศึกษาเกือบร้อยละ 90 มีท่าทีเชิงบวกต่อการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้นอกชั้นเรียน โดยตอบว่าตนเองสามารถใช้สมาร์ทโฟนเพื่อรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาในคาบเรียน ใช้ทำการบ้าน ตลอดจนอ่านบทความเพื่อเตรียมตัวล่วงหน้า เป็นต้น

岩崎 (2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้สมาร์ทโฟนในการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น เพื่อนำเสนอกรณีศึกษาของการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติจำนวน 6 คน พบว่าผู้เรียนสามารถใช้สมาร์ทโฟนเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียน เช่น ใช้แอปพลิเคชันเพื่อสืบค้นคำศัพท์และสำนวน ใช้โปรแกรมค้นหาในอินเทอร์เน็ตเพื่อสืบค้นข้อมูล นอกจากนี้ ยังพบว่าการใช้สมาร์ทโฟนเป็นประจำคุ้นเคยกับอุปกรณ์เป็นอย่างดีนั้น ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถฝึกใช้แอปพลิเคชันที่ตนเองไม่เคยใช้มาก่อนได้ภายในเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งในงานวิจัยดังกล่าวมีการแสดงข้อคิดเห็นว่า การใช้งานที่ไม่ซับซ้อนนับเป็นข้อดีอีกประการหนึ่งของสมาร์ทโฟน

林他 (2021) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นของผู้เรียนชาวต่างชาติ เพื่อนำผลไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนออนไลน์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติในจังหวัดโอซาก้าจำนวน 64 คน พบว่านอกจากแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้แล้ว ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นยังใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่อย่างสมาร์ทโฟนเพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ทำให้เกิดประสิทธิผลการเรียนรู้ด้านการฟัง การอ่าน การสนทนา เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้เหล่านี้เกิดขึ้นในขณะที่ตัวผู้เรียนเองไม่ได้ตระหนักถึงกระบวนการดังกล่าวโดยตรง

สำหรับกรณีของผู้เรียนในประเทศไทย ธัญธัช (2559) ได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในชั้นเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัย เพื่อนำผลไปใช้เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากนักศึกษามหาวิทยาลัยมนุษยศาสตร์จำนวน 1,649 คน ผลปรากฏว่ามีนักศึกษาร้อยละ 50.5 ที่ตอบว่าตนเองใช้สมาร์ทโฟนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อค้นคว้าข้อมูลในการทำกิจกรรมที่อาจารย์มอบหมาย และมีนักศึกษาร้อยละ 46.8 ที่ตอบว่าใช้สมาร์ทโฟนในชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอเพื่อค้นหาเนื้อหาที่ไม่เข้าใจเพิ่มเติม แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีนักศึกษาร้อยละ 47.7 ที่ตอบว่าตนเองใช้เวลาไม่ถึงครึ่งหนึ่งของคาบเรียนไปกับการแอบใช้สมาร์ทโฟนเพื่อวัตถุประสงค์อื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียน

Sontirak (2018) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการใช้สมาร์ทโฟนที่พบในชั้นเรียน โดยใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากนักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นจำนวน 48 คน ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า หากไม่นับรวมนักศึกษา 2 คนที่ไม่ได้พกพาสมาร์ทโฟนมาด้วยในวันที่มีการเก็บข้อมูล นักศึกษาทั้ง 46 คนต่างระบุคำตอบว่า ได้ใช้สมาร์ทโฟน

เพื่อการเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นในชั้นเรียน โดยรูปแบบการใช้สมาร์ทโฟนที่พบคือ การสืบค้นข้อมูลด้วยแอปพลิเคชันขณะทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย นอกจากนี้ นักศึกษาบางส่วนยังตอบว่าแม้ตามปกติจะใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ นอกชั้นเรียน แต่เมื่อเป็นการทำกิจกรรมในชั้นเรียนแล้ว ตนเองได้เปลี่ยนมาใช้แอปพลิเคชันเพราะสามารถสืบค้นข้อมูลที่ต้องการได้อย่างรวดเร็ว

2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับการปรับบทบาทของผู้สอน

Morphitou & Morphitis (2014) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนและความสัมพันธ์ต่อการเรียนและการเข้าถึงของนักศึกษามหาวิทยาลัยในสาธารณรัฐไซปรัส เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากสมาร์ทโฟน ผลการสำรวจพบว่า นักศึกษากลุ่มนี้ได้ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อดาวน์โหลดแอปพลิเคชันด้านการศึกษาค้นคว้าอ่านบทความที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในคาบเรียน ทั้งนี้ มีการเสนอแนะว่าตัวผู้สอนเองควรใช้ประโยชน์จากสมาร์ทโฟนในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้เช่นกัน เนื่องจากผู้เรียนส่วนใหญ่มีอุปกรณ์ชนิดนี้อยู่แล้ว อีกทั้งผู้สอนควรมีบทบาทในการสนับสนุนการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้ เช่น ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแอปพลิเคชันด้านการศึกษา พอดแคสต์ด้านการศึกษา รวมถึงหนังสืออิเล็กทรอนิกส์

鄭 (2002) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้มัลติมีเดียกับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นเพื่ออธิบายบทบาทของผู้สอนที่พึงประสงค์ โดยได้แสดงข้อคิดเห็นว่าในขณะที่การเรียนรู้โดยใช้คอมพิวเตอร์กำลังรุดหน้า ผู้สอนก็จำเป็นต้องปรับตัวเช่นกัน อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้มัลติมีเดียกับการเรียนการสอนย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดจากข้อเสียเหล่านั้น และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน เช่น เตรียมสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ให้คำชี้แนะเกี่ยวกับวิธีใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

青木 (2016) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 กับผลกระทบต่อการเรียนการสอนภาษาได้เสนอแนะเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนภาษาญี่ปุ่นว่า ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ผู้สอนจำเป็นต้องเสริมความรู้และทักษะที่อาจไม่เคยใช้ในการเรียนการสอนแบบดั้งเดิม เช่น การเผยแพร่ข้อมูลผ่านบริการเครือข่ายสังคมออนไลน์ การนำสิ่งที่ผู้เรียนได้ศึกษาจากนอกชั้นเรียนมาเชื่อมโยงกับคาบเรียน เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนซึ่งเป็นผู้ที่เกิดในยุคดิจิทัล

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น กล่าวได้ว่าคุณสมบัติสำคัญที่ทำให้สมาร์ทโฟนเป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพคือ การพกพาสะดวก ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้โดยไม่จำกัดสถานที่ (Yu, 2012 ; 萱, 2013 ; 青木, 2016 ; 伊藤他, 2016) ที่ผ่านมามีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวต่างชาติทั้งนอกชั้นเรียน (林他, 2021) และในชั้นเรียน (Sontirak, 2018 ; 岩崎, 2020) อีกทั้งพบงานวิจัยที่เสนอแนะว่าผู้สอนจำเป็นต้องปรับบทบาทของตนเองให้สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน (鄭, 2002 ; Morphitou & Morphitis, 2014 ; 青木, 2016) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนในชั้นเรียนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยยังมีน้อย และไม่พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่วิเคราะห์โดยจำแนกกระหว่างแอปพลิเคชันกับเว็บไซต์ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่มีลักษณะแตกต่างกัน นอกจากนี้ ยังไม่พบงานวิจัยที่เก็บข้อมูลจากผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยเพื่อวิเคราะห์ข้อคิดเห็นที่มีต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน

3. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์การใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย รวมถึงจุดเด่นและจุดด้อยของวิธีสืบค้นดังกล่าว
2. เพื่อสำรวจและวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่มีต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน

4. วิธีดำเนินการวิจัย

4.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายคือ นักศึกษาวิชาเอกภาษาญี่ปุ่นชาวไทยชั้นปีที่ 3 ขึ้นไปจำนวน 67 คน สัดส่วนการมี การใช้สมาร์ทโฟนคิดเป็นร้อยละ 100 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยต้องการเก็บข้อมูลโดยจำลองสถานการณ์การทำกิจกรรมในชั้นเรียนให้เสมือนการเรียนการสอนจริง จึงกำหนดให้กลุ่มเป้าหมายเป็นนักศึกษาที่เคยลงทะเบียนเรียนในรายวิชาที่ผู้วิจัยรับผิดชอบ และมีความคุ้นเคยกับผู้วิจัยในฐานะผู้สอนมาก่อน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยก่อนแจกแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ขอให้กลุ่มเป้าหมายทำกิจกรรมในชั้นเรียนซึ่งเป็นการจำลองสถานการณ์ให้เสมือนการเรียนการสอนจริง เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถตอบแบบสอบถามโดยนึกย้อนถึงขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียนข้างต้น สำหรับการจำลองสถานการณ์เสมือนจริงก่อนเก็บข้อมูลนี้ ผู้วิจัยได้ปรับจากวิธีเก็บข้อมูลในงานวิจัยของ Sontirak (2018) และงานวิจัยของ 岩崎 (2020) ซึ่งมีการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่ผู้เรียนสามารถใช้สมาร์ทโฟนได้ จากนั้นจึงสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวกับการทำกิจกรรมดังกล่าวในภายหลัง

กิจกรรมในชั้นเรียนเป็นรูปแบบของกิจกรรมการอ่าน โดยใช้บทอ่านภาษาญี่ปุ่นเรื่อง 「うなぎ」 ความยาว 1,075 ตัวอักษร เหตุผลที่ใช้บทอ่านนี้เป็นเพราะผู้วิจัยต้องการสำรวจและวิเคราะห์การสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน จึงเลือกบทอ่านจากตำราเรียนภาษาญี่ปุ่นชั้นกลาง 『文化中級日本語 II』 ซึ่งไม่ได้ใช้ในการเรียนการสอนในหลักสูตรของกลุ่มเป้าหมาย อีกทั้งบทอ่านดังกล่าวยังมีคำศัพท์เชิงวัฒนธรรม รวมถึงโคลงกลอนซึ่งพบเห็นได้น้อยในตำราเรียนทั่วไป

เมื่อกิจกรรมในชั้นเรียนสิ้นสุดลง จึงเข้าสู่ขั้นตอนการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยคำถามปลายปิดแบบให้เลือกตอบและคำถามปลายเปิดรวมทั้งสิ้น 4 ข้อ โดยข้อที่ 1-3 เป็นคำถามเกี่ยวกับวิธีสืบค้นข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายใช้ขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียน และข้อที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน รายละเอียดคำถามมีดังนี้ ข้อที่ 1 “ในการทำกิจกรรมเมื่อสักครู่ ท่านใช้วิธีสืบค้นแบบใดมากที่สุด⁵ เพราะเหตุใด” ข้อที่ 2 “ในการทำกิจกรรมเมื่อสักครู่ ท่านสืบค้นข้อมูลประเภทใดมากที่สุด เพราะเหตุใด” ข้อที่ 3 “ในการทำกิจกรรมเมื่อสักครู่ ท่านคิดว่าวิธีสืบค้นข้อมูลที่ท่านใช้มากที่สุดมีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร” และข้อที่ 4 “เมื่อพิจารณาจากการทำกิจกรรมเมื่อสักครู่ ท่านคิดว่าผู้สอนจะช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนของท่านได้อย่างไร”

⁵ ข้อที่ 1 เป็นคำถามปลายปิดแบบให้เลือกตอบ นอกจากคำตอบที่เป็นตัวเลือกเกี่ยวกับสมาร์ทโฟนแล้ว ยังมีตัวเลือกที่อ้างอิงบางส่วนจากการจัดประเภทสื่อในงานวิจัยของ 三國他 (2011) ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ อินเทอร์เน็ต และตัวบุคคล จากนั้นจึงกำหนดคำตอบที่เป็นตัวเลือกของสื่อแต่ละประเภทต่อไป นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มตัวเลือก “อื่น ๆ (โปรดระบุ)” เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายสามารถระบุตัวเลือกที่ตรงกับความเป็นจริงของตนเองมากที่สุด

4.3 การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2563 โดยได้ชี้แจงเกี่ยวกับขั้นตอนการทำการกิจกรรม และสอบถามความยินยอมในการเข้าร่วมการวิจัยจากกลุ่มเป้าหมาย จากนั้นจึงเก็บข้อมูลผ่านการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน โดยตัวผู้วิจัยเองได้เข้าร่วมในฐานะผู้สอน พร้อมกับชี้แจงให้กลุ่มเป้าหมายทำการกิจกรรมในฐานะผู้เรียนคนหนึ่งในชั้นเรียน เพื่อจำลองสถานการณ์ให้เสมือนการเรียนการสอนจริงมากที่สุด

ลำดับแรก ผู้วิจัยได้แจกบทอ่านภาษาญี่ปุ่นให้กลุ่มเป้าหมายทุกคน จากนั้นจึงบอกให้กลุ่มเป้าหมายทำความเข้าใจเนื้อหาบทอ่านภายในเวลา 50 นาที โดยต้องเข้าใจเนื้อหาบทอ่านเพียงพอถึงระดับที่สามารถนำไปเล่าต่อเป็นภาษาไทยให้ผู้อื่นฟังได้ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ชี้แจงเพิ่มเติมว่า เนื่องจากกิจกรรมนี้เป็นเสมือนกิจกรรมในชั้นเรียน หากมีจุดใดที่สงสัยหรือไม่เข้าใจ กลุ่มเป้าหมายสามารถสืบค้นข้อมูลได้โดยไม่จำกัดวิธี อีกทั้งสามารถซักถามผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันได้ตามปกติ

ในระหว่างเวลา 50 นาที ผู้วิจัยได้สังเกตการทำการกิจกรรมของกลุ่มเป้าหมายโดยเดินไปตามจุดต่าง ๆ ในชั้นเรียนเป็นระยะ เมื่อครบกำหนดเวลา ผู้วิจัยจึงแจกแบบสอบถาม โดยขอให้กลุ่มเป้าหมายนึกย้อนถึงขณะทำการกิจกรรมในชั้นเรียนเมื่อสักครู่ แล้วตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริง โดยเลือกคำตอบสำหรับคำถามปลายปิดแบบให้เลือกตอบ และเขียนบรรยายอย่างละเอียดสำหรับคำถามปลายเปิด

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายปิดแบบให้เลือกตอบจะนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ ข้อมูลที่ได้จากคำถามปลายเปิดจะนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์แก่นสาระ (thematic analysis) ซึ่งเป็นการตรวจสอบชุดข้อมูลเพื่อสกัดหารูปแบบของความหมายที่ปรากฏขึ้นซ้ำ ๆ (Braun & Clarke, 2006) ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยอ้างอิงกระบวนการ 6 ขั้นตอนในงานวิจัยของ Braun & Clarke (2006) เริ่มจากอ่านบทวนข้อมูลเพื่อสร้างความคุ้นเคย จัดระเบียบข้อมูลด้วยการกำหนดรหัส วิเคราะห์รหัสเพื่อสกัดหาประเด็น ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลในแต่ละประเด็น ให้คำจำกัดความพร้อมกับตั้งชื่อประเด็น แล้วจึงรายงานผล

อนึ่ง ในมุมมองของการวิเคราะห์แก่นสาระ การที่ประเด็นหนึ่ง ๆ มีจำนวนข้อมูลมากกว่าไม่ได้หมายความว่าประเด็นนั้นสำคัญมากกว่าเสมอไป เพราะความสำคัญของประเด็นไม่ได้ขึ้นอยู่กับการวัดค่าเป็นปริมาณเท่านั้น หากยังขึ้นอยู่กับว่าประเด็นดังกล่าวสามารถแสดงให้เห็นจุดสำคัญซึ่งสัมพันธ์กับโจทย์วิจัยในภาพรวมได้หรือไม่ (Braun & Clarke, 2006) ผู้วิจัยจึงใช้การวิเคราะห์แก่นสาระกับข้อมูลที่ได้จากคำถามข้อที่ 3-4 ซึ่งเป็นการสำรวจข้อคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อนำเสนอภาพรวมของประเด็นเกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยของวิธีสืบค้น รวมถึงข้อคิดเห็นต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน

5. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

5.1 ภาพรวมของการสืบค้นข้อมูลขณะทำการกิจกรรมในชั้นเรียน

สำหรับคำถามข้อที่ 1 “ในการทำการกิจกรรมเมื่อสักครู่ ท่านใช้วิธีสืบค้นแบบใดมากที่สุด เพราะเหตุใด” และข้อที่ 2 “ในการทำการกิจกรรมเมื่อสักครู่ ท่านสืบค้นข้อมูลประเภทใดมากที่สุด เพราะเหตุใด” สามารถแสดงภาพรวมของการสืบค้นข้อมูลจากคำตอบของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 67 คนได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 วิธีสืบค้นข้อมูลขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียน และประเภทข้อมูลที่สืบค้น

วิธีสืบค้นข้อมูล ขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียน	จำนวน กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้วิธีสืบค้นนี้มากที่สุด	จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ใช้วิธีสืบค้นข้อมูลดังกล่าว จำแนกตามประเภทข้อมูลที่สืบค้นมากที่สุด					
		ความหมาย คำศัพท์/ ความหมาย ตัวอักษรคันจิ	การตีความ ประโยค	เสียงอ่าน ตัวอักษร คันจิ	ข้อมูลเชิง วัฒนธรรม	คำอธิบาย ไวยากรณ์	อื่น ๆ : คำอธิบาย โคลงกลอน
ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้น ด้วยแอปพลิเคชัน	43 คน (64.18%)	39 คน (90.70%)	-	2 คน (4.65%)	1 คน (2.33%)	1 คน (2.33%)	-
ซักถามผู้เรียนด้วยกัน	12 คน (17.91%)	5 คน (41.67%)	7 คน (58.33%)	-	-	-	-
ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้น ด้วยเว็บไซต์	10 คน (14.93%)	6 คน (60.00%)	-	2 คน (20.00%)	1 คน (10.00%)	-	1 คน (10.00%)
ซักถามผู้สอน	1 คน (1.49%)	-	1 คน (100.00%)	-	-	-	-
อื่น ๆ : ฟังข้อมูลจากผู้อื่น แลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน	1 คน (1.49%)	1 คน (100.00%)	-	-	-	-	-
รวม	67 คน (100.00%)	51 คน (76.12%)	8 คน (11.94%)	4 คน (5.97%)	2 คน (2.99%)	1 คน (1.49%)	1 คน (1.49%)

จากผลการสำรวจ พบว่าวิธีสืบค้นข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายใช้ขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียนครั้งนี้มี 5 วิธี โดยมีกลุ่มเป้าหมายที่เลือก “ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นด้วยแอปพลิเคชัน” มากที่สุด (ร้อยละ 64.18) รองลงมาคือ “ซักถามผู้เรียนด้วยกัน” (ร้อยละ 17.91) “ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นด้วยเว็บไซต์” (ร้อยละ 14.93) “ซักถามผู้สอน” (ร้อยละ 1.49) และ “อื่น ๆ : ฟังข้อมูลจากผู้อื่นแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน” (ร้อยละ 1.49) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในตารางที่ 1 จะเห็นว่าในระหว่างวิธีสืบค้นข้อมูลทั้งหมด มีกลุ่มเป้าหมายที่ตอบว่าใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลมากที่สุด 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นด้วยแอปพลิเคชัน (ร้อยละ 64.18) และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นด้วยเว็บไซต์ (ร้อยละ 14.93) หากนำ 2 กลุ่มนี้มารวมกัน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลมากที่สุดจะมีสัดส่วนเป็นร้อยละ 79.11 ในขณะที่กลุ่มเป้าหมายที่สืบค้นข้อมูลมากที่สุดด้วยวิธีซักถามผู้เรียนด้วยกันหรือผู้สอน ตลอดจนฟังข้อมูลจากผู้อื่นแลกเปลี่ยนกันในชั้นเรียน มีสัดส่วนรวมกันเป็นร้อยละ 20.89 จึงกล่าวได้ว่า ในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายเกือบร้อยละ 80 เลือกใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่อย่างสมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองมากที่สุด และกลุ่มเป้าหมายอีกประมาณร้อยละ 20 เลือกซักถามหรือฟังข้อมูลจากบุคคลด้วยกันมากที่สุด

ผลการสำรวจยังแสดงให้เห็นว่า ประเภทข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายสืบค้นขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียนครั้งนี้มี 6 ประเภท โดยมีการสืบค้น “ความหมายคำศัพท์/ความหมายตัวอักษรคันจิ” มากที่สุด (ร้อยละ 76.12) รองลงมาคือ “การตีความประโยค” (ร้อยละ 11.94) “เสียงอ่านตัวอักษรคันจิ” (ร้อยละ 5.97) “ข้อมูลเชิงวัฒนธรรม” (ร้อยละ 2.99) “คำอธิบายไวยากรณ์” (ร้อยละ 1.49) และ “อื่น ๆ : คำอธิบายโคลงกลอน” (ร้อยละ 1.49) ตามลำดับ

สำหรับสาเหตุที่ทำให้กลุ่มเป้าหมายสืบค้นความหมายคำศัพท์และความหมายตัวอักษรคันจิมากที่สุด คาดว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะในกิจกรรมมีการกำหนดว่า ต้องเข้าใจเนื้อหาบทอ่านมากเพียงพอถึงระดับที่สามารถนำไป

เล่าต่อเป็นภาษาไทยให้ผู้อื่นฟังได้ กลุ่มเป้าหมายจึงไม่ใช้วิธีคาดเดาความหมายเพื่ออ่านจับใจความสำคัญโดยคร่าว แต่พยายามที่จะสืบค้นความหมายคำศัพท์และความหมายตัวอักษรคันจิอย่างละเอียด เพื่อเรียบเรียงให้เป็นเนื้อหาที่สามารถนำไปเล่าต่อได้อย่างครบถ้วน

5.2 การใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียน

สืบเนื่องจากผลการสำรวจที่แสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายที่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลมากที่สุด มีสัดส่วนสูงถึงเกือบร้อยละ 80 ในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวถึงเหตุผลที่กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเลือกใช้สมาร์ทโฟนขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียน พร้อมกับแสดงตัวอย่างคำตอบที่ได้จากแบบสอบถาม⁶

จากคำตอบของกลุ่มเป้าหมายที่ตอบว่าใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยแอปพลิเคชันมากที่สุด (ร้อยละ 64.18) พบว่าส่วนใหญ่ระบุถึงเหตุผลด้านความสะดวกรวดเร็ว (“เพราะมีความสะดวกและรวดเร็วในการค้นหาข้อมูล และไม่คอยขอบพูดกับคนอื่นระหว่างทำงานที่ต้องใช้สมาธิจดจ่อ” (#13) / “เพราะถูกจำกัดด้วยเวลา ทำให้ต้องรีบสืบค้นด้วยวิธีการที่ใช้อย่างที่สุดและเร็วที่สุด [ย่อ]” (#26)) สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะกิจกรรมในชั้นเรียนครั้งนี้มีการจำกัดเวลาสำหรับทำความเข้าใจเนื้อหาบทอ่าน กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่จึงเลือกใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นให้ได้ข้อมูลที่ต้องการอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายบางส่วนยังให้เหตุผลว่า เป็นเพราะไม่ต้องการรบกวนกลุ่มเป้าหมายคนอื่นซึ่งกำลังทำกิจกรรมอยู่เช่นเดียวกัน (“ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น และในตัวเอง ค่อนข้างมีอริยาบไวยุเครื่อ” (#17) / “ไม่รบกวนคนอื่น ง่ายกว่าถามคนอื่นเพราะโทรศัพท์อยู่ข้างตัวอยู่แล้ว” (#54))

ประเภทข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายสืบค้นด้วยแอปพลิเคชันมากที่สุดคือ “ความหมายคำศัพท์/ความหมายตัวอักษรคันจิ” (ร้อยละ 90.70) (“เพราะการรู้ความหมายคำศัพท์มีผลต่อการแปลเนื้อหาในเรื่องและความเข้าใจเรื่อง” (#14) / “คำศัพท์ 1 คำมีคำแปลได้หลายความหมาย จึงต้องหาคำที่แปลได้เข้ากับบริบทแล้วเกิดความเข้าใจให้ได้มากที่สุด” (#65)) นอกจากนี้ คำตอบของกลุ่มเป้าหมายยังแสดงให้เห็นว่า กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เลือกสืบค้นความหมายคำศัพท์และความหมายตัวอักษรคันจิมากกว่าคำอธิบายไวยากรณ์ คาดว่าสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะไวยากรณ์ที่ปรากฏในเนื้อหาบทอ่านเป็นไวยากรณ์ชั้นกลาง กลุ่มเป้าหมายจึงสามารถนำความรู้เดิมมาปรับใช้เพื่อทำความเข้าใจรูปประโยคได้ โดยไม่จำเป็นต้องสืบค้นอย่างละเอียดเมื่อเปรียบเทียบกับคำศัพท์และตัวอักษรคันจิส่วนหนึ่งที่ไม่เคยพบมาก่อน

สำหรับกลุ่มเป้าหมายที่ตอบว่าใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยเว็บไซต์มากที่สุด (ร้อยละ 14.93) นอกจากเหตุผลด้านความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลจำนวนมากในอินเทอร์เน็ตแล้ว ยังระบุเหตุผลว่าเป็นเพราะต้องการสืบค้นข้อมูลเชิงลึก (“รวดเร็ว ทราบความหมายภาษาญี่ปุ่น ได้รู้ที่มาของคำศัพท์ สามารถค้นรูปภาพได้ มีตัวอย่างการใช้งานให้ดู ได้รู้ประวัติศาสตร์ของคำเฉพาะนั้น ๆ (เช่น ชื่อคน, なつやせ, まんようしゅ)” (#40) / “เนื่องจากต้องการทราบคำอธิบายคำศัพท์เป็นภาษาญี่ปุ่น เนื่องจากเป็นส่วนที่สำคัญ หากเปิดจากพจนานุกรมในแอปซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษ อาจเกิดความเข้าใจผิด” (#43)) จากคำตอบของกลุ่มเป้าหมาย สามารถกล่าวได้ว่าแม้การใช้แอปพลิเคชันจะสะดวกต่อการสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นที่เข้าใจง่าย แต่ความสะดวกดังกล่าวก็อาจกลายเป็นข้อจำกัด หากข้อมูลเบื้องต้นเหล่านั้นมีรายละเอียดไม่เพียงพอต่อการทำความเข้าใจเนื้อหาบทอ่าน ด้วยเหตุนี้ กลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งจึงเลือกสืบค้นข้อมูลด้วยเว็บไซต์ในอินเทอร์เน็ต เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกมาเสริมสร้างความเข้าใจให้กับตนเอง

⁶ ผู้วิจัยใช้เครื่องหมายในการแสดงตัวอย่างคำตอบของกลุ่มเป้าหมายดังนี้

“ ” เพื่อแสดงคำตอบที่เขียนโดยกลุ่มเป้าหมายโดยไม่ปรับแก้การสะกดคำ (#) เพื่อแสดงรหัสประจำตัวกลุ่มเป้าหมาย / เพื่อคั่นระหว่างคำตอบของกลุ่มเป้าหมายแต่ละคน และ [ย่อ] เพื่อแสดงจุดที่ผู้วิจัยย่อคำตอบบางส่วน โดยพิจารณาแล้วว่าไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังกล่าวถึงโดยตรง

ประเภทข้อมูลที่กลุ่มเป้าหมายสืบค้นด้วยเว็บไซต์มากที่สุดคือ “ความหมายคำศัพท์/ความหมายตัวอักษรคันจิ” (ร้อยละ 60.00) ซึ่งเป็นประเภทข้อมูลที่มีกลุ่มเป้าหมายสืบค้นด้วยแอปพลิเคชันมากที่สุดเช่นกัน นอกจากนี้ยังพบว่ามีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้เว็บไซต์เพื่อสืบค้นคำอธิบายที่เขียนโดยชาวญี่ปุ่นเกี่ยวกับโคลงกลอนที่ปรากฏในเนื้อหาบทอ่าน (“คำอธิบายในเว็บเข้าใจง่ายกว่าคำอธิบายในบทอ่าน ทำให้เข้าใจสำนวนที่บทอ่านจะสื่อ” (#47)) แม้กลุ่มเป้าหมายที่สืบค้นข้อมูลประเภทนี้มีเพียง 1 คน แต่ก็แสดงให้เห็นถึงกลวิธีในการเลือกวิธีสืบค้นให้สอดคล้องกับประเภทข้อมูลที่ต้องการ เนื่องจากข้อมูลเชิงลึกเป็นสิ่งที่ไม้อาจสืบค้นได้อย่างเจาะจงด้วยการใช้เพียงแอปพลิเคชันการสืบค้นด้วยเว็บไซต์ต่าง ๆ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ได้ข้อมูลดังกล่าว ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยของ ฐ (2012) ที่พบว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนใช้ประโยชน์จากอินเทอร์เน็ตเพื่อเรียนรู้ภาษาญี่ปุ่นผ่านทางเว็บไซต์ที่หลากหลาย โดยเลือกใช้เว็บไซต์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตนเอง

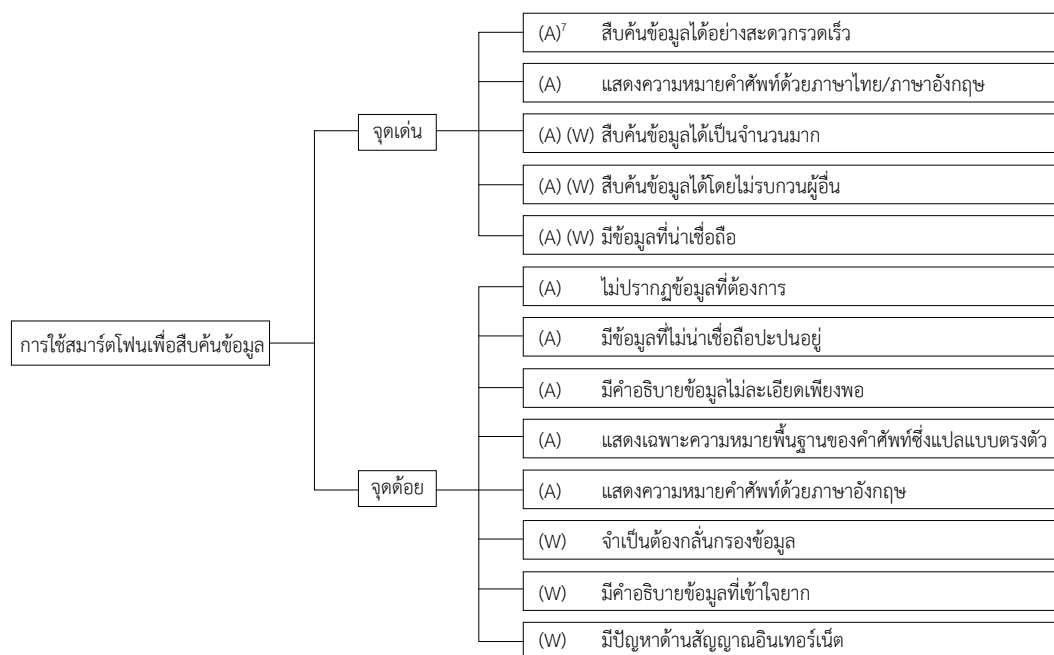
การที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยนำสมาร์ตโฟนมาใช้เพื่อสืบค้นข้อมูลขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียนข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวถึงความสามารถของผู้เรียนในการนำสมาร์ตโฟนมาใช้ในการเรียนรู้ในชั้นเรียน (ัญชช, 2559 ; Sontirak, 2018 ; 岩崎, 2020) อย่างไรก็ตาม วิธีสืบค้นข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับการใช้สมาร์ตโฟนโดยตรง แต่มีกลุ่มเป้าหมายใช้มากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 คือ “ซักถามผู้เรียนด้วยกัน” (ร้อยละ 17.91) และใช้วิธีนี้เพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ “การตีความประโยค” มากที่สุด (ร้อยละ 58.33) โดยส่วนใหญ่ระบุเหตุผลว่า การตีความประโยคเป็นสิ่งที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างผู้เรียนด้วยกัน ซึ่งไม่สามารถสืบค้นได้ด้วยสมาร์ตโฟน (“สะดวก เพื่อนสามารถพูดโต้ตอบกับเราได้ รู้สึกมั่นใจกว่าใช้พจนานุกรม” (#30) / “เพราะสิ่งที่ได้อ่านต้องมีการวิเคราะห์และตีความ แอปพลิเคชันเพียงอย่างเดียวจึงไม่เพียงพอ ต้องการยืนยันสิ่งที่เข้าใจให้ตรงกับเพื่อนด้วย” (#48) / “เพราะสะดวก รวดเร็วกว่า เนื่องจากเพื่อนอ่านเรื่องเดียวกันและแลกเปลี่ยนความเห็นในจุดที่ไม่เข้าใจได้ในระดับประโยค และโดยภาพรวมของเรื่อง” (#51)) จะเห็นได้ว่า แม้กลุ่มเป้าหมายจะใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลเบื้องต้นได้อย่างรวดเร็ว แต่ก็ยังประสบปัญหาในการนำข้อมูลนั้น ๆ มาตีความในประโยคเพื่อเชื่อมโยงให้เข้ากับบริบทของเนื้อหาบทอ่าน ยิ่งไปกว่านั้น การใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลยังเป็นการรับข้อมูลจากอุปกรณ์เพียงทางเดียว นั่นหมายความว่ากลุ่มเป้าหมายไม่สามารถตรวจสอบความเข้าใจได้ทันทีในกรณีที่เกิดข้อสงสัย กลุ่มเป้าหมายจึงเลือกใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยการซักถามผู้เรียนคนอื่นเพื่อคิดวิเคราะห์และตีความเนื้อหาพร้อมกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเข้าใจของกับตนเองมากกว่าเพียงเพื่อซักถามข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น

อนึ่ง เป็นที่น่าสนใจว่าแม้ในการทำกิจกรรมในชั้นเรียนครั้งนี้จะมีการชี้แจงว่า กลุ่มเป้าหมายสามารถซักถามผู้สอนและผู้เรียนด้วยกันได้ตามปกติ แต่กลับมีกลุ่มเป้าหมายที่เลือก “ซักถามผู้สอน” มากที่สุดเพียง 1 คน และใช้วิธีนี้เพื่อสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับ “การตีความประโยค” มากที่สุด (“สะดวก, มีความน่าเชื่อถือ, เข้าใจได้ง่าย เห็นภาพ” (#62)) หากมองในภาพรวมแล้ว จะพบว่ากลุ่มเป้าหมายที่เลือก “ซักถามผู้สอน” มากที่สุดมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 1.49 เท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า แม้จะอยู่ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียน แต่กลุ่มเป้าหมายประมาณร้อยละ 98 ก็ไม่ได้พิจารณาว่าผู้สอนเป็นแหล่งข้อมูลอันดับแรก ๆ และเลือกที่จะสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้สมาร์ตโฟนหรือซักถามผู้เรียนด้วยกันมากกว่า

5.3 จุดเด่นและจุดด้อยของการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล

สำหรับคำถามข้อที่ 3 “ในการทำกิจกรรมเมื่อสักครู่ ท่านคิดว่าวิธีสืบค้นข้อมูลที่ท่านใช้มากที่สุดมีจุดเด่นและจุดด้อยอย่างไร” เมื่อนำคำตอบของกลุ่มเป้าหมายที่ตอบว่าใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลมากที่สุดมาวิเคราะห์ พบว่าการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลมีจุดเด่น 5 ประเด็น (แบ่งเป็นจุดเด่นของแอปพลิเคชัน 2 ประเด็น และจุดเด่น

ร่วมที่พบทั้งในแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ 3 ประเด็น) และมีจุดด้อย 8 ประเด็น (แบ่งเป็นจุดด้อยของแอปพลิเคชัน 5 ประเด็น และจุดด้อยของเว็บไซต์ 3 ประเด็น) โดยสรุปได้ตามแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 จุดเด่นและจุดด้อยของการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล

สำหรับการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล พบว่าจุดเด่นของแอปพลิเคชันมี 2 ประเด็น ได้แก่ สืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และแสดงความหมายคำศัพท์ด้วยภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ ยังมีจุดเด่นร่วมที่พบทั้งในแอปพลิเคชันและเว็บไซต์อีก 3 ประเด็น ได้แก่ สืบค้นข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก สืบค้นข้อมูลได้โดยไม่รบกวนผู้อื่น และมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ตัวอย่างคำตอบที่ระบุถึงจุดเด่นเหล่านี้สามารถแสดงได้ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างคำตอบเกี่ยวกับจุดเด่นของการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล

สืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว (A)	“รวดเร็ว สะดวกสบายในการค้นหา แคร์รอกศัพท์ลงไป กดค้นหาก็สามารถทราบความหมายของคำศัพท์แล้ว” (#1) “สะดวกรวดเร็ว ได้ข้อมูลที่ต้องการในทันที ทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาคร่าว ๆ ได้อย่างรวดเร็ว” (#61)
แสดงความหมายคำศัพท์ด้วยภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ (A)	“มีคำแปลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ” (#20) “[ย่อ] ข้อมูลค่อนข้างมีความถูกต้องแม่นยำ มีภาษาอังกฤษให้เทียบ [ย่อ]” (#46)
สืบค้นข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก (A) (W)	“สะดวกรวดเร็ว มีข้อมูลเยอะ ข้อมูลส่วนใหญ่ที่ต้องการทราบก็มีอยู่ในแอปพลิเคชันเกือบทั้งหมด” (#10 ใช้แอปพลิเคชัน) “ได้ข้อมูลครอบคลุม ครบถ้วน สามารถหาข้อมูลนอกเหนือจากเสียงอ่าน ความหมายได้ หาข้อมูลได้รวดเร็ว เช่น 土用の丑の日 เสียงอ่านคืออะไร แต่พอหาไปเรื่อย ๆ ก็ทราบถึงความหมาย ที่มาคืออะไร มีบทความที่เกี่ยวข้องหรือไม่” (#40 ใช้เว็บไซต์) “ได้ข้อมูลประกอบการพิจารณาเยอะ และสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาที่สืบค้นได้หลายแง่มุม” (#63 ใช้เว็บไซต์)

⁷ (A) หมายถึง กรณีของแอปพลิเคชัน (W) หมายถึง กรณีของเว็บไซต์

สืบค้นข้อมูลได้โดย ไม่รบกวนผู้อื่น (A) (W)	“สะดวกรวดเร็ว สามารถทำได้ด้วยตนเอง ไม่รบกวนผู้อื่นมากนัก” (#3 ใช้แอปพลิเคชัน) “สามารถค้นคว้าได้ด้วยตนเองโดยไม่รบกวนผู้อื่น สะดวกในการพิมพ์ ซึ่งไม่ต้องนั่งเปิดหนังสือ” (#25 ใช้เว็บไซต์) “สะดวกในการหา ไม่ต้องรบกวนสมาธิใคร [ย่อ]” (#59 ใช้แอปพลิเคชัน)
มีข้อมูลที่นำเสนอ (A) (W)	“ได้ความหมายของคำศัพท์อย่างรวดเร็ว และมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือ” (#14 ใช้แอปพลิเคชัน) “ข้อมูลมีความถูกต้อง มีความหมายครบหากมีวิธีใช้หลากหลายบริษัท” (#43 ใช้เว็บไซต์) “[ย่อ] ศัพท์ที่ไม่คิดว่าก็มี น่าเชื่อถือระดับนี้” (#53 ใช้แอปพลิเคชัน)

ในอีกด้านหนึ่ง พบว่าจุดด้อยของแอปพลิเคชันมี 5 ประเด็น ได้แก่ ไม่ปรากฏข้อมูลที่ต้องการ มีข้อมูลที่ไม่
น่าเชื่อถือปะปนอยู่ มีคำอธิบายข้อมูลไม่ละเอียดเพียงพอ แสดงเฉพาะความหมายพื้นฐานของคำศัพท์ซึ่งแปล
แบบตรงตัว และแสดงความหมายคำศัพท์ด้วยภาษาอังกฤษ ในขณะที่จุดด้อยของเว็บไซต์มี 3 ประเด็น ได้แก่ จำเป็น
ต้องกลั่นกรองข้อมูล มีคำอธิบายข้อมูลที่เข้าใจยาก และมีปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต ตัวอย่างคำตอบที่ระบุถึง
จุดด้อยดังกล่าวสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตัวอย่างคำตอบเกี่ยวกับจุดด้อยของการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล

ไม่ปรากฏข้อมูล ที่ต้องการ (A)	“คำศัพท์บางอย่างก็ไม่ได้มีในแอปพลิเคชันนี้ จึงต้องสอบถามทางอื่นเพิ่มเติม [ย่อ]” (#15) “บางคำที่เป็นสำนวนจะไม่สามารถหาได้ หรือคำศัพท์เฉพาะ” (#23)
มีข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ ปะปนอยู่ (A)	“บางข้อมูลยังไม่ถูกต้อง มีข้อผิดพลาด แปลไม่ถูกต้องบ้าง หรือแปลแล้วยังไม่เข้าใจก็มี” (#11) “คำแปลภาษาไทยบางครั้งผิด ทำให้แปลคลาดเคลื่อน” (#57)
มีคำอธิบายข้อมูล ไม่ละเอียดเพียงพอ (A)	“ถ้าใช้แอปเดียวแล้วไม่ค้นในเว็บไซต์หรือในหนังสือต่อ ก็จะไม่รู้ว่าจะนำไปใช้ในรูปไวยากรณ์แบบไหน ได้บ้าง หรือใช้ร่วมกับคำชนิดใดได้บ้าง” (#18) “คำแปลอธิบายไม่มากพอ ทำให้บางครั้งไม่เข้าใจความหมายอย่างถ่องแท้” (#55)
แสดงเฉพาะความหมาย พื้นฐานของคำศัพท์ ซึ่งแปลแบบตรงตัว (A)	“การใช้แอปพลิเคชันในการสืบค้นความหมายของคำศัพท์ ในบางครั้งอาจจะแปลตรงตัวเกินไป ไม่ตรง กับบริบทเนื้อเรื่องที่อ่าน จึงไม่สามารถนำมาใช้ได้ทันที” (#10) “บางครั้งบางคำศัพท์ แอปพลิเคชันจะแปลให้ตรงตัว ซึ่งบางครั้งการแปลแบบตรงตัวก็จะขัดกับภาพรวม ของบทความ [ย่อ]” (#66)
แสดงความหมายคำศัพท์ ด้วยภาษาอังกฤษ (A)	“เนื่องจากแอปพลิเคชันที่ใช้ คำแปลเป็นภาษาอังกฤษ ทำให้บางครั้งก็ไม่เข้าใจความหมายที่ชัดเจน” (#4) “คำแปลเป็นภาษาอังกฤษ บางคำที่ไม่รู้ความหมายของคำแปลภาษาอังกฤษก็ต้องนำไปค้นหาความหมาย ในอีกแอปหนึ่งซึ่งค่อนข้างซับซ้อน” (#37)
จำเป็นต้องกลั่นกรอง ข้อมูล (W)	“ต้องใช้เวลาเลือกเว็บไซต์และกลั่นกรองข้อมูล บางทีต้องเปิดหลายเว็บเทียบกัน เช่น 岩麻呂 เสียงอ่าน คืออะไร ประวัติของคนคนนี้เป็นอะไร แล้วข้อมูลถูกต้องทั้งหมดหรือไม่” (#40) “เนื่องจากข้อมูลที่ได้จากการค้นหามีเยอะ ทำให้ต้องใช้เวลากرองข้อมูลมาก” (#63)
มีคำอธิบายข้อมูลที่เข้าใจ ยาก (W)	“ถ้าเสริมเป็นภาษาญี่ปุ่นไป จะหาคำตอบยากหน่อย เพราะเราอ่านไม่ค่อยออก [ย่อ]” (#7) “บางคำไม่สามารถอธิบายให้เข้าใจในทันทีได้ มีคำศัพท์ที่ไม่รู้จักในคำอธิบาย [ย่อ]” (#43)
มีปัญหาด้านสัญญาณ อินเทอร์เน็ต (W)	“ถ้าอินเทอร์เน็ตช้าอาจจะทำให้การค้นคว้ายาก [ย่อ]” (#25) “บางทีเน็ตหลุด ทำให้ติดค้าง ไม่สามารถค้นหอะไรต่อได้เลย” (#36)

คำตอบเกี่ยวกับจุดเด่นของการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลแสดงให้เห็นว่า ไม่เพียงแต่การใช้แอปพลิเคชันเพื่อสืบค้นข้อมูลอย่างรวดเร็วเท่านั้น หากกลุ่มเป้าหมายยังสามารถใช้แอปพลิเคชันและเว็บไซต์เพื่อสืบค้นข้อมูลเป็นจำนวนมาก จุดเด่นเหล่านี้สอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่กล่าวว่า คุณสมบัติพิเศษส่วนหนึ่งของสมาร์ทโฟน คือ ความคล่องตัวในการใช้งานที่ทำให้สามารถสืบค้นข้อมูลได้ในชั่วพริบตา และการใช้งานที่หลากหลายเสมือนคอมพิวเตอร์เครื่องหนึ่ง (荃, 2013) นอกจากนี้ ยังพบคำตอบที่ระบุว่า การสืบค้นข้อมูลได้โดยไม่รบกวนผู้อื่นเป็นจุดเด่นอีกประการหนึ่งของการใช้สมาร์ทโฟน เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายสามารถพึ่งพาตนเองในการสืบค้นข้อมูลและทำกิจกรรมต่อไปได้โดยไม่ต้องซักถามผู้เรียนด้วยกัน

สำหรับจุดด้อยของการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล กล่าวได้ว่าจุดด้อยที่พบในแอปพลิเคชันหลายประการสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพของข้อมูล กล่าวคือ แม้ข้อมูลในแอปพลิเคชันจะมีปริมาณมากในระดับหนึ่ง แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอต่อการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการ อีกทั้งมีข้อมูลที่ผิดหรือคลาดเคลื่อนปะปนอยู่ด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่กล่าวว่า แม้บางแอปพลิเคชันจะได้รับการพัฒนาคุณภาพให้ดียิ่งขึ้นก็ตาม แต่ในความเป็นจริงแล้ว แอปพลิเคชันที่ไม่ได้คุณภาพก็ยังคงมีอยู่ (荃, 2013) ในทางกลับกัน จุดด้อยที่พบในเว็บไซต์ คือ ปริมาณข้อมูลที่มากเกินไป ทำให้ต้องกลั่นกรองข้อมูลเป็นเวลานาน ซึ่งใกล้เคียงกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่บ่งชี้ว่า ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวจีนประสบปัญหาในการเลือกเว็บไซต์ที่เหมาะสมกับตนเอง เนื่องจากข้อมูลในอินเทอร์เน็ตมีเป็นจำนวนมาก (荃, 2012) ยิ่งไปกว่านั้น เว็บไซต์ยังมีจุดด้อยเกี่ยวกับการแสดงคำอธิบายข้อมูลที่ยากเกินกว่าระดับความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ตซึ่งทำให้ไม่อาจเข้าถึงเว็บไซต์ได้ตามปกติ

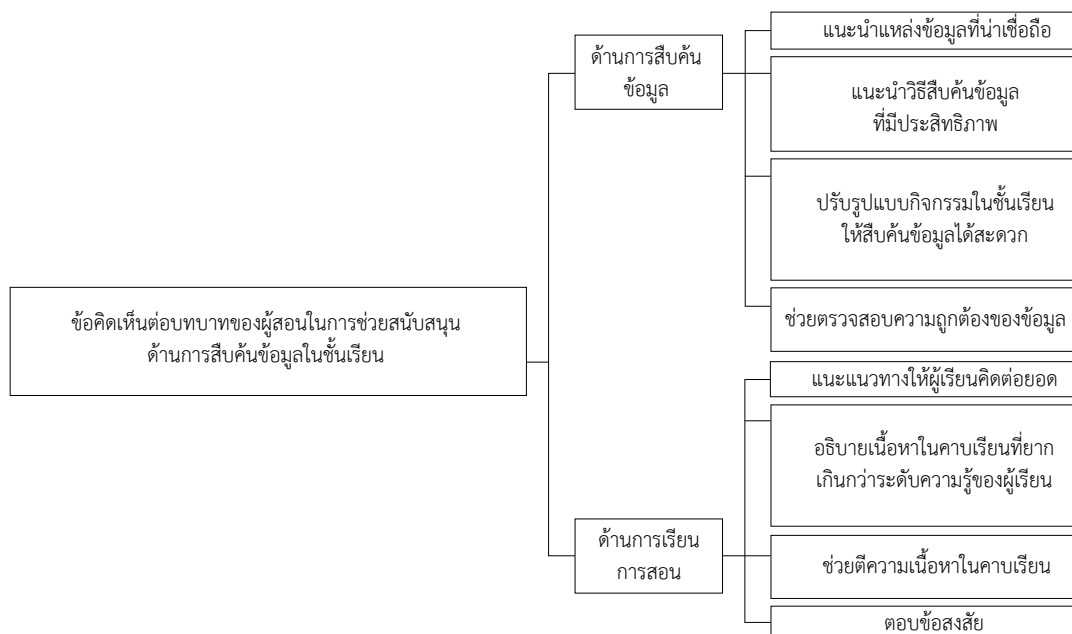
มีข้อสังเกตว่า กลุ่มเป้าหมายมีมุมมองเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของแอปพลิเคชันที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีคำตอบที่ระบุว่าจุดเด่นของแอปพลิเคชันคือ ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แต่ในอีกทางหนึ่งก็มีคำตอบที่เห็นต่างว่าจุดด้อยของแอปพลิเคชันคือ ข้อมูลบางส่วนไม่น่าเชื่อถือ คาดว่าสาเหตุอาจเกิดจากการที่กลุ่มเป้าหมายสืบค้นข้อมูลด้วยแอปพลิเคชันที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ข้อมูลที่พบมีความถูกต้องแม่นยำแตกต่างกันด้วย ในกรณีที่สืบค้นแล้วพบข้อมูลที่ผิดหรือคลาดเคลื่อน ก็จะทำให้กลุ่มเป้าหมายประเมินว่าแอปพลิเคชันนั้นขาดความน่าเชื่อถือ อนึ่ง แม้กลุ่มเป้าหมายได้ให้คำตอบเกี่ยวกับจุดเด่นของเว็บไซต์ในลักษณะเดียวกันว่า มีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แต่กลับไม่มีการระบุว่าประเด็นดังกล่าวเป็นจุดด้อยในเวลาเดียวกันแต่อย่างใด คาดว่าสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะในอินเทอร์เน็ตมีเว็บไซต์ให้เลือกเป็นจำนวนมาก กลุ่มเป้าหมายจึงมีอิสระในการกลั่นกรองจนกระทั่งพบเว็บไซต์ที่ตนเองประเมินว่าน่าเชื่อถือ และเลือกที่จะไม่ใช่เว็บไซต์ที่ประเมินแล้วว่าขาดความน่าเชื่อถือได้

นอกจากนี้ ยังพบว่าการแสดงความหมายคำศัพท์ด้วยภาษาอังกฤษในแอปพลิเคชันเป็นทั้งจุดเด่นและจุดด้อยในเวลาเดียวกัน แม้ในคำตอบของกลุ่มเป้าหมายที่ระบุว่าเป็นจุดเด่นจะไม่พบเหตุผลที่เป็นรูปธรรม แต่เมื่อพิจารณาจากคำตอบที่ระบุว่าเป็นจุดด้อยพบว่า เหตุผลหนึ่งเป็นเพราะภาษาอังกฤษที่ใช้เพื่อแสดงความหมายคำศัพท์นั้นยากเกินกว่าระดับความรู้ของกลุ่มเป้าหมาย อาจกล่าวได้ว่า การตัดสินใจการแสดงความหมายคำศัพท์ด้วยภาษาอังกฤษของแอปพลิเคชันเป็นจุดเด่นหรือจุดด้อยนั้น ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความถนัดและระดับความรู้ด้านภาษาอังกฤษของกลุ่มเป้าหมายเช่นกัน

5.4 ข้อคิดเห็นต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน

สำหรับคำถามข้อที่ 4 “เมื่อพิจารณาจากการทำกิจกรรมเมื่อสักครู๋ ท่านคิดว่าผู้สอนจะช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนของท่านได้อย่างไร” สามารถจำแนกคำตอบของกลุ่มเป้าหมายทั้ง 67 คนเกี่ยวกับข้อคิดเห็น

ตอบทบทวนของผู้สอนเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการสืบค้นข้อมูล (4 ประเด็น) และด้านการเรียนการสอน (4 ประเด็น) รวมทั้งสิ้น 8 ประเด็น โดยสรุปได้ตามแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 ข้อคิดเห็นต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน

บทบาทด้านการสืบค้นข้อมูลมี 4 ประเด็น ได้แก่ แนะนำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ แนะนำวิธีสืบค้นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ปรับรูปแบบกิจกรรมในชั้นเรียนให้สืบค้นข้อมูลได้สะดวก และช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตัวอย่างคำตอบสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ตัวอย่างคำตอบเกี่ยวกับบทบาทด้านการสืบค้นข้อมูล

แนะนำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ	“อาจารย์อาจจะบอกแหล่งสืบค้นข้อมูลที่มีความน่าเชื่อถือให้กับนิสิต หรือช่วยบอกคำศัพท์ ส่วนวนที่ต้องใช้เวลาในการค้นหา” (#5) “[ย่อ] แนะนำสื่อที่ใช้ค้นข้อมูล” (#42)
แนะนำวิธีสืบค้นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ	“ให้แหล่งสืบค้นที่น่าเชื่อถือ ให้คำแนะนำในการค้นหาว่าวิธีใดเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด [ย่อ]” (#1) “แนะนำเว็บสำหรับสืบค้นที่น่าเชื่อถือ รวมถึงเทคนิคในการสืบค้นเนื้อหา” (#46) “ถ้าเลืขไม่เจอความหมายของคำที่ต้องการจะค้นหา อาจารย์อาจจะช่วยบอกว่าควรพิมพ์อย่างไรเพื่อให้เจอความหมายนั้น [ย่อ]” (#54)
ปรับรูปแบบกิจกรรมในชั้นเรียนให้สืบค้นข้อมูลได้สะดวก	“แนะนำเว็บไซต์/เนื้อหาอ้างอิงที่เกี่ยวข้องมาด้วยคร่าว ๆ เพราะจะทำให้สามารถหาได้ตรงประเด็นมากขึ้น” (#17) “อยากให้อาจารย์ใส่ ぶりかな มาในคำศัพท์ยาก เพื่อให้ง่ายต่อการสืบค้น” (#21) “อาจารย์ช่วยบอกเสียงอ่านแล้วให้ไปสืบค้นด้วยตนเอง จะย่นเวลาสืบค้นลงมาได้” (#64)
ช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล	“ช่วยยืนยันข้อมูลได้ว่าเป็นข้อมูลเท็จหรือจริง และช่วยแนะนำแหล่งข้อมูลใหม่ ๆ ให้กับนักเรียนได้” (#28) “ช่วยตรวจเช็คความถูกต้องของข้อมูล” (#40) “[ย่อ] นอกจากนี้ อาจารย์สามารถช่วยตรวจสอบให้ได้ว่า คำศัพท์ที่ค้นหามานั้นความหมายที่เจอถูกต้องหรือไม่” (#54)

นอกจากนี้ ผู้สอนยังพึงมีบทบาทด้านการเรียนการสอนอีก 4 ประเด็น ได้แก่ แนะนำแนวทางให้ผู้เรียนคิดต่อยอด อธิบายเนื้อหาในคาบเรียนที่ยากเกินกว่าระดับความรู้ของผู้เรียน ช่วยตีความเนื้อหาในคาบเรียน และตอบข้อสงสัย ตัวอย่างคำตอบสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ตัวอย่างคำตอบเกี่ยวกับบทบาทด้านการเรียนการสอน

แนะนำแนวทางให้ผู้เรียน คิดต่อยอด	“[ย่อ] หรือประโยคที่ไม่ทราบว่าจะเริ่มแปลจากตรงไหน อาจารย์สามารถช่วยเหลือได้” (#16) “ให้โอเดียในการแปล, ตีความ” (#40) “[ย่อ] หรือช่วยแยกส่วนประกอบโครงสร้างของประโยคเพื่อให้ง่ายต่อการค้นหามากขึ้น [ย่อ]” (#42)
อธิบายเนื้อหาใน คาบเรียนที่ยากเกิน กว่าระดับความรู้ ของผู้เรียน	“อาจารย์สามารถช่วยอธิบายข้อมูลไวยากรณ์ที่ไม่เข้าใจได้ เพราะบางครั้งมีไวยากรณ์ที่ไม่เข้าใจหรือไม่รู้จักมาก่อน” (#9) “[ย่อ] ช่วยอธิบายความหมายของคำศัพท์หรือไวยากรณ์ที่ยากที่ค้นหามาจากพจนานุกรมเองแล้วเข้าใจยาก” (#62) “[ย่อ] ช่วยอธิบายขยายความคำที่ไม่เข้าใจ เช่น 土用の丑の日, บางประโยคที่ไม่เข้าใจ เช่น やせてはいても生きていなくてはしかたがない。 , ส่วนวัน เช่น うなぎのぼり” (#67)
ช่วยตีความเนื้อหา ในคาบเรียน	“[ย่อ] จากการทำแบบทดสอบ ด้านที่อาจารย์ช่วยได้มากที่สุดคือ การตีความประโยค ซึ่งเป็นการช่วยเหลือด้านที่ไม่สามารถหาในแอปพลิเคชันหรือในอินเทอร์เน็ตได้” (#10) “อาจารย์แก้ปัญหาให้ ในบางที่เรารู้ความหมายแล้วแต่ยังลำดับการแปลไม่ถูกต้อง ทำให้ความหมายที่เราเข้าใจอาจจะคลาดเคลื่อนได้ อาจารย์เหมือนคนช่วยเรียบเรียงความคิดให้เราเข้าใจง่ายมากขึ้นอีกที” (#26) “[ย่อ] บางข้อมูลที่ไม่สามารถสืบหาได้ตรง ๆ เช่น การตีความเนื้อหา อาจารย์ก็ช่วยอธิบายขยายความให้” (#34)
ตอบข้อสงสัย	“ช่วยไขข้อข้องใจหรือข้อสงสัยในกรณีที่ไม่สามารถหาข้อมูลจากเว็บไซต์ได้ หรือข้อมูลเป็นภาษาญี่ปุ่นที่เข้าใจยาก การถามอาจารย์ผู้สอนจึงสะดวก และรวดเร็วกว่าการทำความเข้าใจข้อมูลด้วยตนเอง” (#31) “คำศัพท์/ไวยากรณ์ที่ถามว่ามาจากในเว็บไซต์ หรือคุยกับเพื่อนแล้วก็ไม่เข้าใจ กล่าวคือ เป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขด้วยตนเองได้ การถามอาจารย์จะเป็นทางออกที่ดีที่สุด” (#48) “ถ้าถามอาจารย์ เราจะสามารถถามได้จนกว่าเราจะเข้าใจ ถามได้ละเอียด ตรงจุดมีความน่าเชื่อถือสูง แถมยังรวดเร็วทันใจ สามารถถามละเอียด ๆ ได้ทั้งแง่ความหมายและการใช้ไวยากรณ์” (#53)

จากข้อคิดเห็นต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนทั้ง 2 ด้าน พบว่า ข้อคิดเห็นต่อบทบาทด้านการสืบค้นข้อมูลมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ 青木 (2016) ที่กล่าวว่า ผู้สอนจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะที่แตกต่างจากที่เคยเป็นมาเพื่อให้เท่าทันกับเปลี่ยนแปลงของผู้เรียน ซึ่งในที่นี้หมายถึง การมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล เพื่อให้สอดคล้องกับแนวโน้มของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยที่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนอย่างแพร่หลาย ในขณะเดียวกัน ข้อคิดเห็นต่อบทบาทด้านการเรียนการสอนสะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการให้ผู้สอนช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในจุดที่ตนเองไม่อาจทำได้ด้วยการใช้สมาร์ทโฟน ข้อคิดเห็นเหล่านี้บ่งชี้ถึงความจำเป็นของการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ 鄭 (2002) ที่กล่าวว่า ในการเรียนการสอนที่ประยุกต์ใช้มัลติมีเดียนี้ ผู้สอนต้องคอยสังเกตและให้คำแนะนำตามความเหมาะสมเพื่อช่วยเหลือให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถแก้ไขปัญหาได้

สำหรับการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน เมื่อพิจารณาจากผลการสำรวจเกี่ยวกับข้อคิดเห็นต่อบทบาทของผู้สอนแล้ว พบว่าผู้สอนสามารถช่วยสนับสนุนกลุ่มเป้าหมายได้ทั้งก่อนและหลังกระบวนการสืบค้นข้อมูล กล่าวคือ ก่อนที่กลุ่มเป้าหมายจะเริ่มใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลสำหรับการทำกิจกรรม ผู้สอนสามารถสนับสนุนด้วยการแนะนำแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ รวมถึงวิธีสืบค้นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หลังจากกลุ่มเป้าหมายได้สืบค้นข้อมูลแล้ว ผู้สอนสามารถสนับสนุนด้วยการช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล แนะนำแนวทางให้คิดต่อยอด อธิบายเนื้อหาที่ยากเกินกว่าระดับความรู้ของผู้เรียน ช่วยตีความ ตลอดจนตอบข้อสงสัย อาจกล่าวสรุปได้ว่า ผู้สอนควรพิจารณาแนวทางในการนำสมาร์ทโฟนซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มีอยู่แล้วมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้ตามที่มีการเสนอแนะในงานวิจัยของ Morphetou & Morphetis (2014) แต่นอกจากการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนแล้ว ผู้สอนควรช่วยสนับสนุนผู้เรียนทั้งก่อนและหลังกระบวนการสืบค้นข้อมูล เพื่อให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ หากพิจารณาจากวิธีสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนที่กลุ่มเป้าหมายใช้มากที่สุดเป็นอันดับที่ 2 ได้แก่ “ซักถามผู้เรียนด้วยกัน” ประกอบกับคำตอบที่ระบุถึงจุดเด่นเกี่ยวกับการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างผู้เรียนด้วยกัน (“สามารถถกเถียงประเด็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันได้ อีกทั้งยังสามารถตรวจสอบความเข้าใจของตนเองได้ว่าตนเข้าใจเนื้อหาถูกไหม” (#34) / “รวดเร็ว ตอบโต้กันได้ไวต่อวิ ช่วยกันวิเคราะห์ด้วยกันได้” (#51) / “ได้ทราบในทันที แล้วยังได้ทบทวนทำความเข้าใจกับเนื้อหาไปพร้อมกันง่าย ๆ ว่าทำพร้อมเพื่อนสนุกดีค่ะ” (#58))⁸ อาจกล่าวได้ว่า หลังจากสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองแล้ว กลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งเลือกที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยการคิดวิเคราะห์และตีความเนื้อหาร่วมกับผู้เรียนคนอื่น ซึ่งจะทำให้ตนเองสามารถตรวจสอบความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในคาบเรียนได้อีกทางหนึ่ง เพราะฉะนั้น ผู้สอนจึงควรใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยการจัดสรรเวลา ตลอดจนปรับรูปแบบกิจกรรมในชั้นเรียนเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันโดยมีผู้สอนคอยสังเกตการณ์และให้คำชี้แนะตามความเหมาะสม อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในคาบเรียนซึ่งไม่อาจเกิดขึ้นได้ด้วยการรับข้อมูลจากสมาร์ทโฟนเพียงทางเดียว

6. สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์การใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนของผู้เรียนภาษาไทยในชาวไทย จุดเด่นและจุดด้อยของวิธีสืบค้นดังกล่าว รวมถึงเพื่อวิเคราะห์ข้อคิดเห็นของผู้เรียนภาษาไทยในชาวไทยที่มีต่อบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน โดยจำลองสถานการณ์ในรูปแบบของกิจกรรมการอ่านในชั้นเรียนให้เสมือนการเรียนการสอนจริง จากนั้นจึงใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากนักศึกษาวิชาเอกภาษาไทยในชาวไทย

ผลการสำรวจแสดงให้เห็นว่า ขณะทำกิจกรรมในชั้นเรียนครั้งนี้ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เลือกสืบค้นข้อมูลโดยใช้สมาร์ทโฟนมากที่สุด (ร้อยละ 79.11) โดยแบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยแอปพลิเคชันมากที่สุด (ร้อยละ 64.18) และกลุ่มเป้าหมายที่ใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยเว็บไซต์มากที่สุด (ร้อยละ 14.93) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่สืบค้นข้อมูลด้วยแอปพลิเคชันระบุถึงเหตุผลด้านความสะดวกรวดเร็ว และใช้เพื่อสืบค้น

⁸ จากคำตอบของกลุ่มเป้าหมายที่เลือก “ซักถามผู้เรียนด้วยกัน” มากที่สุด ส่วนใหญ่ระบุถึงจุดด้อยของวิธีสืบค้นนี้ในประเด็นของความไม่มั่นใจว่าข้อมูลที่รับจากผู้เรียนด้วยกันมีความถูกต้องมากน้อยเพียงใด อนึ่ง เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสำรวจเกี่ยวกับการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล และบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน ผู้วิจัยจึงยกเว้นการนำจุดเด่นและจุดด้อยของการซักถามผู้เรียนด้วยกันมาสรุปเป็นแผนภาพ

ความหมายคำศัพท์และความหมายตัวอักษรคันจิมากที่สุด (ร้อยละ 90.70) ในขณะที่กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่ที่สืบค้นข้อมูลด้วยเว็บไซต์ระบุถึงเหตุผลด้านความสามารถในการสืบค้นข้อมูลเชิงลึก และใช้เพื่อสืบค้นความหมายคำศัพท์และความหมายตัวอักษรคันจิมากที่สุดเช่นกัน (ร้อยละ 60.00) อย่างไรก็ตาม กลุ่มเป้าหมายส่วนหนึ่งเลือกสืบค้นข้อมูลโดยซักถามผู้เรียนด้วยกันมากที่สุด (ร้อยละ 17.91) โดยระบุเหตุผลว่า การมีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบระหว่างผู้เรียนด้วยกันทำให้เข้าใจเนื้อหาบทอ่านได้มากกว่าการสืบค้นข้อมูลด้วยสมาร์ตโฟนเพียงอย่างเดียว และใช้วิธีนี้เพื่อสืบค้นเกี่ยวกับการตีความประโยคมากที่สุด (ร้อยละ 58.33)

เมื่อวิเคราะห์คำตอบของกลุ่มเป้าหมายในแบบสอบถาม พบว่าจุดเด่นของการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลมี 5 ประเด็น ได้แก่ สืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็ว แสดงความหมายคำศัพท์ด้วยภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ สืบค้นข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก สืบค้นข้อมูลได้โดยไม่รบกวนผู้อื่น และมีข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ในขณะเดียวกัน พบว่าจุดด้อยของวิธีสืบค้นนี้มี 8 ประเด็น ได้แก่ ไม่ปรากฏข้อมูลที่ต้องการ มีข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือปะปนอยู่ มีคำอธิบายข้อมูลไม่ละเอียดเพียงพอ แสดงเฉพาะความหมายพื้นฐานของคำศัพท์ซึ่งแปลแบบตรงตัว แสดงความหมายคำศัพท์ด้วยภาษาอังกฤษ จำเป็นต้องกลั่นกรองข้อมูล มีคำอธิบายข้อมูลที่เข้าใจยาก และมีปัญหาด้านสัญญาณอินเทอร์เน็ต

สำหรับบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน พบว่าข้อคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายสามารถแบ่งเป็น 2 ด้าน รวมทั้งสิ้น 8 ประเด็น โดยด้านการสืบค้นข้อมูล ได้แก่ แนะนำแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ แนะนำวิธีสืบค้นข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ปรับรูปแบบกิจกรรมในชั้นเรียนให้สืบค้นข้อมูลได้สะดวก และช่วยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ด้านการเรียนการสอน ได้แก่ แนะนำแนวทางให้ผู้เรียนคิดต่อยอด อธิบายเนื้อหาในคาบเรียนที่ยากเกินกว่าระดับความรู้ของผู้เรียน ช่วยตีความเนื้อหาในคาบเรียน และตอบข้อสงสัย ข้อคิดเห็นต่อบทบาทของผู้สอนเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ผู้สอนจะต้องมีความรู้และทักษะเกี่ยวกับการใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูล รวมถึงช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ในจุดที่ผู้เรียนไม่อาจทำได้ด้วยการใช้สมาร์ตโฟน

จากผลการวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่าแม้กลุ่มเป้าหมายมีแนวโน้มที่จะใช้สมาร์ตโฟนเพื่อสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองในชั้นเรียน เนื่องจากสามารถสืบค้นข้อมูลได้อย่างสะดวกรวดเร็วและสืบค้นได้เป็นจำนวนมาก แต่วิธีสืบค้นดังกล่าวยังมีบางจุดที่ไม่สามารถตอบโจทย์การเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม เช่น ไม่ปรากฏข้อมูลที่ต้องการ มีคำอธิบายข้อมูลไม่ละเอียดเพียงพอ ในยุคสมัยที่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยไม่จำกัดสถานที่เช่นนี้ ผู้สอนสามารถเพิ่มประสิทธิผลการเรียนรู้ในชั้นเรียนด้วยการช่วยสนับสนุนผู้เรียนทั้งก่อนและหลังกระบวนการสืบค้นข้อมูล ตลอดจนการใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยสนับสนุนให้ผู้เรียนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบระหว่างกัน โดยมีผู้สอนคอยสังเกตการณ์และให้คำชี้แนะตามความเหมาะสม

7. ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่า สมาร์ตโฟนได้กลายเป็นอุปกรณ์ที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียนอย่างแพร่หลาย การเปิดรับสมาร์ตโฟนในฐานะเครื่องมือการเรียนรู้ในชั้นเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง สำหรับบทบาทของผู้สอนในการช่วยสนับสนุนด้านการสืบค้นข้อมูลในชั้นเรียน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยดังนี้

1. ผู้สอนควรแนะนำและติดตามดูแลการสืบค้นข้อมูลด้วยสมาร์ตโฟนของผู้เรียน โดยแนะนำแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีทางเลือกในการสืบค้นข้อมูลที่ต้องการ เช่น ความหมายคำศัพท์และความหมายตัวอักษรคันจิ คำอธิบายเสริมเกี่ยวกับเนื้อหาในคาบเรียน

นอกจากนี้ ผู้สอนควรแนะนำวิธีสืบค้น ตลอดจนช่วยตรวจสอบความถูกต้องของสิ่งที่ผู้เรียนได้สืบค้นมา เพื่อให้ผู้เรียนฝึกสังเกตและฝึกประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูล อันเป็นการพัฒนาทักษะด้านการสืบค้นข้อมูลให้กับผู้เรียนต่อไป

2. ผู้สอนควรอธิบายเพิ่มเติม และช่วยตีความข้อมูลที่ผู้เรียนได้สืบค้นมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความหมายคำศัพท์ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ต้องเชื่อมโยงให้เข้ากับบริบทของเนื้อหาในคาบเรียน เนื่องจากความหมายคำศัพท์ที่สืบค้นจากแอปพลิเคชันอาจปรากฏเฉพาะข้อมูลเบื้องต้นซึ่งมีรายละเอียดไม่เพียงพอ ในขณะที่ความหมายคำศัพท์ที่สืบค้นจากเว็บไซต์อาจมีข้อมูลที่หลากหลาย หรืออาจมีข้อมูลภาษาญี่ปุ่นที่ยากเกินกว่าระดับความรู้ของผู้เรียน ดังนั้น การอธิบายเพิ่มเติม และการช่วยตีความข้อมูลให้เข้ากับบริบทของเนื้อหาในคาบเรียนนั้น ๆ จึงเป็นการช่วยเหลือให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ตนเองสืบค้นมาต่อยอดความรู้ได้

3. ผู้สอนควรสนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนผ่านการมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างผู้เรียนด้วยกันอย่างทั่วถึง เช่น ให้ผู้เรียนอภิปรายความหมายคำศัพท์ที่สืบค้นมา ตีความเนื้อหาในคาบเรียนร่วมกัน ถามตอบเพื่อตรวจสอบความเข้าใจ โดยมีผู้สอนคอยสังเกตการณ์และให้คำชี้แนะตามความเหมาะสม อันเป็นการใช้ประโยชน์จากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในชั้นเรียนที่ทุกคนสามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบระหว่างกันได้ ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในคาบเรียนได้อย่างลึกซึ้งมากกว่าการรับข้อมูลจากสมาร์ทโฟนเพียงทางเดียว

อนึ่ง การเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในแต่ละทักษะย่อมมีรูปแบบของกิจกรรมที่แตกต่างกัน ความจำเป็นของการใช้สมาร์ทโฟนเพื่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน ตลอดจนประสิทธิผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจึงแตกต่างกันด้วย อย่างไรก็ตาม ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีของสมาร์ทโฟนจะส่งผลต่อการเรียนรู้ภาษามากยิ่งขึ้นไปอีกในอนาคต การพิจารณาแนวทางในการนำสมาร์ทโฟนมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่นในแต่ละทักษะอย่างเหมาะสม ตลอดจนการปรับบทบาทของผู้สอนให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยจึงยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- ธัญธัช วิภัติภูมิประเทศ. (2559). พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนในชั้นเรียนของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 30(95), 48-58.
- เปี่ยมศักดิ์ เมณะเศวต, สันทัด ศิริอนันต์ไพบูลย์ และสมชัย บวรกิตติ. (2555). วิวัฒนาการโทรศัพท์มือถือในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา. *วารสารราชบัณฑิตยสถาน*, 37(4), 41-51.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2560*. สืบค้นจาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2560/FullReportICT_60.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจการมี การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2564 (ไตรมาส 4)*. สืบค้นจาก http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/ด้านICT/เทคโนโลยีในครัวเรือน/2564/fullreport_ict_q4_64.pdf
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Morphitou, R. N., & Morphetis, A. (2014). The use of smartphones among students in relation to their education and social life. *ICICTE 2014 Proceedings*, 73-81.
- Sontirak, T. (2018). Actual usage of smartphones for Japanese language study purposes in the classroom: Case of Thai learners of the Japanese language. *Venezia ICJLE 2018 Book of Abstracts*, 270-271.
- Yu, F. (2012). Mobile/smart phone use in higher education. Retrieved from http://swdsi.org/swdsi2012/proceedings_2012/papers/Papers/PA144.pdf
- 青木直子 (2016). 「21世紀の言語教育：拡大する地平、ぼやける境界、新たな可能性」『Journal CAJLE』17, 1-22.
- 伊藤秀明・石井容子・武田素子・山下悠貴乃 (2016). 「日本語学習者のネット利用状況と学習サイトへの期待—海外拠点の調査結果から—」『国際交流基金日本語教育紀要』12, 97-104.
- 岩崎浩与司 (2020). 「日本語教育におけるスマートフォンの活用—外国人留学生を対象としたメディアクラスの事例から—」『e-Learning教育研究』14, 15-23.
- 葛茜 (2012). 「日本語学習のためのインターネットの利用と問題点について—中国の大学日本語専攻生を対象に—」『日本語学刊』15, 182-195.
- 萱忠義 (2013). 「言語学習におけるモバイル端末の新しい活用法」『学習院女子大学紀要』15, 19-29.
- 鄭起永 (2002). 「日本語教育におけるマルチメディア活用の有効性と教師の役割」『明海日本語』7, 37-45.
- 陳那森・山下泰生・窪田八洲洋 (2016). 「授業外修学におけるスマートデバイスの活用の可能性」『関西国際大学研究紀要』17, 101-108.
- 林希和子・陳静怡・李雪・義永美央子 (2021). 「JSL学習者の日本語実践におけるICTツールの使用状況—モバイル端末の利活用に関する質問紙調査報告—」『大阪大学国際教育交流センター研究論集 多文化社会と留学生交流』25, 75-83.
- 文化外国語専門学校編 (1997). 『文化中級日本語 II』. 凡人社.
- 三國喜保子・谷口美穂・岩下智彦・山崎タルつばら・張世襲・岩本尚希 (2011). 「日本語学習者の教室外におけるメディア使用の実態—6カ国におけるアンケート調査から—」『桜美林言語教育論叢』7, 147-162.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Affiliation: Faculty of Humanities, Kasetsart University

Corresponding email: tanapat.son@ku.th

Received: 2022/01/31

Revised: 2022/04/14

Accepted: 2022/04/21